

การศึกษายทละคร เรืองเงาะปาในแงคำ สำนวน
เนื้อหาและรูปแบบในภาษาก้อย

4.1 ลักษณะของภาษาก้อย

การติดต่อกันของมนุษย์ด้วยกัน ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ เพราะใช้เพื่อสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน ภาษาจึงเกิดขึ้นตามความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ เสรียรโกเศศ ชี้ให้เห็นว่าภาษามีบทบาทสำคัญในการจรจรโลงวัฒนธรรม วัฒนธรรมจะมีความมุ่นยงจะมีความเจริญงอกงามได้ก็อยู่ที่มนุษย์มีภาษา¹ นี้เอง ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และความรู้สึกลึกที่มีต่อกัน เป็นการแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าภาษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้นวัฒนธรรมจะไม่สามารถเจริญงอกงามไปได้

ภาษาเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เราทราบว่าบุคคลใดมาจากเผ่าพันธุ์ใดหรือชนชาติไหน ดังเช่นสังคุมของชนเผ่าเงาะจะมีภาษาก้อยโชประจวบเภาของเขา ภาษาก้อยจึงเปรียบเสมือนเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของชนเผ่าเงาะ

ภาษาก้อยมีทั้งคำที่เป็นภาษาก้อยแท้ และคำที่รับมาจากสังคุมไกลเคียง แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงลักษณะของภาษาก้อยแท้ว่าเป็นอย่างไร และคำที่ไ้รับมาจากสังคุมไกลเคียงมีคำอะไรบ้างนั้น ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ภาษาก้อยออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ เสรียรโกเศศ, เรื่องวัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณา-
การ, 2515), หน้า 72.

4.1.1 ก. ทัศนระกูลภาษาก่อย

พระยาอนุমানราชชน¹ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์² และ จุฬรัตน์ เอช แบรินค์³ มีความเห็นตรงกันว่า ภาษาก่อยมีทัศนระกูลมาจากมอญ-เขมร ซึ่งบางที่เรียกว่าตระกูล ออสุไทร - เอเซียติก⁴ ในคำอธิบายเรื่องภาษาตระกูลนี้ พระยาอนุমানราชชนได้ แแบงภาษาตระกูลมอญ-เขมร ออกเป็น 2 พวก คือ

ก. ภาษาปะหลอง-ละวา

ข. ภาษามอญ-เขมร

สำหรับภาษาชาไกโนแหลมมลายู พระยาอนุমানราชชนได้จัดไว้ในพวก ภาษาปะหลอง-ละวา⁵

ลักษณะของภาษาตระกูลมอญ-เขมร โดยทั่วไปจัดได้ว่าเป็นภาษาชนิก คำโดด แต่มีลักษณะติดต่อกันอยู่บ้างไม่มากเท่ากับภาษาในตระกูลธิเบต-พม่า⁶ ภาษาก่อย

¹พระยาอนุমানราชชน, นิรุกติศาสตร์ (พระนคร : คลังวิทยา, 2515), หน้า 115.

²สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, หลักภาษาไทย (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 60.

³Brandt, op. cit., p.136.

⁴พระยาอนุমানราชชน, เรื่องเดิม, หน้า 115.

⁵ภาษาปะหลอง คือภาษาของชาวเขาเผ่าปะหลอง ซึ่งอยู่ในแคว้นกอยหลวง ในประเทศพม่าก็มี ย.ร และ ล ควบ แม้คำที่ยืมไปจากไทยใหญ่ เช่นคำ ฮอน ไฮ ก็เป็น ฮรอน ฮไร

ภาษาละวา เป็นภาษาของชนชาวเขาพวกหนึ่งมีภูมิลำเนาส่วนใหญ่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย เรื่อยขึ้นไปตามลุ่มน้ำโขง หรือสัตวินจนเขาเขตแดนตะวันตกเฉียงใต้ของจีน พวกละวานี้บางที่ก็เรียกว่าพวกวาลา หรือ ลัวะ

⁶พระยาอนุমানราชชน, เรื่องเดิม, หน้า 115.

จึงจัดใความีลักษณะตรงกับภาษาตระกูลมอญ-เขมร คือเป็นภาษาชนิกคำโดด บางคำเป็นคำติดต่อกันอยู่บ้าง แต่ไม่มาก.

4.1.2 ลักษณะของคำที่อยู่ในบทละคร

ถ้อยคำภาษาก่อนที่แทรกอยู่ในบทละครเรื่องเงาะป่า นั้น เกิดจากพระราชประสงค์ของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ที่ทรงการคงไว้ซึ่งรูปคำ แต่เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์และศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วจะเห็นใควาภาษาก่อนนั้น ได้ยืมคำไปจากภาษามลายู บางคำ โดยนำไปดัดแปลงรูปคำและความหมายบ้าง คงไว้บ้าง ที่เห็นได้ชัดมีดังต่อไปนี้

(ก๋อย)	(ไทย)	(มลายู)
กรรา	ลิง	กรราหรือกือรา หรือกือรอ
เซรายา	คนไพร	เซรายอ เป็นไม้สยา คำนี้เปลี่ยนแปลงความหมาย
ตาโกะ	เสือ	ตาโกะ ภาษามลายูแปลว่าถั่ว ซึ่งในความหมายนี้เงาะน่าจะ ถั่วเสือจึงใช้คำว่าตาโกะ
บราเคะ	-	ในพระราชนิพนธ์อ้างว่าเป็นภาษา มลายูนั้น มีคำมลายูถิ่น คือคำ บราเคะ แปลว่าเป็น "พี่น้องกัน" หรือ "ญาติกัน" เรียกว่า "อะเคะ" "บราเคะ" คำนี้จึงเปลี่ยนทั้งรูปคำ และความหมาย
บิลลา	ลูกคอก	ภาษามลายูใช้คำว่าบิลเลาะฮ์ ไมใช่เป็นชื่อกเล็ก ๆ เป็นคำ บอกจำนวน เช่น ลีมอญิลเลาะฮ์ ห้าอัน หรือชวาน 4 เลม บราเคาะ อัมป็ทบิลเลาะฮ์

ปะยง	พระจันทร์	สวนภษามลาญญู คำว่าปะยง, ปายง แปลวารมถึอ
อิโปะ	ยางนอง	มลาญญูเรียกอิโปะ หรืออิโปร์
อิใบ	สไบมาจากเขมร	เซอใบ หมายถึงผ้าไหมไทย (สุไบ)
บาคี	ปรางควาน	แตกภาษามลาญญูแปลว่า ลักษณะ อันหนึ่งของคนที่ประสาทจะควบ คุมไม้ไค้ เช่นตากระพริบข้าง เคี้ยว ปุากเซียบ ๆ' ซึ่งทาง มลาญญูถือว่าอาจจะเกิดจากไป ทรมาณสิงโคสิงหนึ่ง เช่นสัตว์ แล้วเกิดอาการพ่นพู่ทำให้ตนเอง ติดนิสัยเหมือนสัตว์ที่ถูกทรมาณนั้น การ เกิดพฤติกรรมเช่นนี้เรียกว่า "บาคี"

จากการที่ได้วิเคราะห์และแยกภาษามลาญญูออกจากภาษาก้อยเท่าที่ค้นพบในบทละครเรื่องเงาะป่าก็มีเท่านี้ นอกนั้นเป็นภาษาก้อยเองโดยเฉพาะ จึงนับได้ว่าสังคมของเงาะเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมเปิด เพราะว่ามีทั้งวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่มของตน และพร้อมกันนั้นก็ยอมรับวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงทั้งด้านที่คงรูปเดิมและด้านที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของเงาะ นำเขาไปใช้ในสังคมของเขา เหตุที่สังคมของเงาะยอมให้อิทธิพลของภาษาอื่นมีต่อภาษาก้อยนั้นเป็นเพราะ

1. จำนวนคำในภาษาก้อยนั้นแท้จริงมีน้อย คำที่เกิดขึ้นมีเท่าที่จำเป็น และต้องการใช้สื่อความหมายเท่านั้น

2. ชาวเงาะไตอยู่คลุกคลีกับกลุ่มชนที่พูดภาษามลายู จึงรับเอาภาษามลายูไปใช้ ขณะเดียวกันเมื่อเงาะคลุกคลีอยู่กับคนไทยก็รับเอาภาษาไทยไปใช้ แต่ลักษณะการรับคำของเงาะจะรับเอาเฉพาะคำที่เป็นประโยชน์ต่อเขาเท่านั้น คำที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อเขาเงาะจะไม่ยอมรับหรือเรียนรู้เลย

4.1.3 อิทธิพลของภาษามลายูที่มีต่อภาษาก้อยในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นายอับดุลกอครูอูมา¹ เกี่ยวกับอิทธิพลของภาษามลายูที่มีต่อภาษาก้อยนั้นสามารถจำแนกคำได้ดังต่อไปนี้คือ

ก. การนับ ภาษาของเงาะจะไม่มีรูปคำเหล่านี้ แต่จะรับเอาภาษามาจากมลายู เช่น การนับตัวเลขในภาษาก้อยไม่มี แต่ได้รับอิทธิพลทางภาษามลายูและนำมาใช้เป็นภาษาของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นเกณฑ์การออกเสียงดังนี้

ภาษาไทย	ภาษาก้อย	ภาษามลายู
หนึ่ง	สัทกู	สัทกู
สอง	คูวะ	คูวะ
สาม	คีชะ	คีชะ
สี่	อัมปัต	อัมปัต
ห้า	ลีมะ	ลีมะ
หก	นัม	นัม
เจ็ด	ตูโยะ	ตูโยะ
แปด	ลาบัน	ลาบัน
เก้า	สะมีตัน	สะมีตัน
สิบ	สะบูโละ	สะบูโละ
ร้อย	สะราโคต	สะราโคต
พัน	สะรีบู	สะรีบู

¹ หัวหน้าภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูยะลา เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษามลายู

ข. งานการแต่งกาย เครื่องแต่งกายใหม่ ๆ ที่เงาะรับไปจากชาวบ้านนั้น เงาะจะไม่มีภาษาเรียก เช่น เสื้อ กางเกง รองเท้า แต่จะเรียกชื่อสิ่งของเหล่านั้นตามภาษามลายู

ภาษาไทย	ภาษากอย	ภาษามลายู
เสื้อ	บายู	บายู
กางเกง	สตูวอล	สตูวอล
รองเท้า	กาโลต	กาโลต

ค. งานการนับเวลา ชาวเงาะจะไม่รู้จักการนับเวลา ในวันหนึ่ง ๆ เงาะไม่เคยคำนึงถึงเวลาว่านานไปแล้วเท่าไร พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ไปเรื่อย ๆ โดยไม่ทราบอายุของตนเอง ภายหลังเมื่อเงาะได้คุ้นเคยกับชาวบ้านและรับจ้างทำงานให้กับชาวบ้าน แต่เนื่องจากชาวบ้านที่อยู่ใกล้เงาะซาไกส่วนใหญ่พูดภาษามลายู ฉะนั้นภาษาที่เงาะพูดจึงคิดเป็นภาษามลายูมากกว่าภาษาไทย เช่น

ตอนเที่ยง	ภาษากอยว่า	ปาซี
ตอนเย็น	ภาษากอยว่า	ปือตัง

ง. การเพี้ยนคำ ภาษามลายูที่แทรกเข้าไปในภาษากอยนั้น จะเห็นว่านำไปใช้ในลักษณะที่ผิดไปจากภาษาเดิม เช่น คำว่า แม่ แปลว่าพี่ (ภาษามลายู) แต่เงาะรับไปใช้ในความหมายที่หมายถึงน้อง

4.1.4 ลักษณะของภาษากอยโดยทั่ว ๆ ไป

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บรรดาพวกเงาะหลาย ๆ คน เช่น นายประทับ ศรีธารโต นายกล่อม ศรีธารโต นายสมใจ ศรีธารโต¹ ฯลฯ จะสังเกตเห็นลักษณะของคำในภาษากอยได้ดังนี้

¹เงาะซาไกในนิคมธำรโต จังหวัดยะลา ได้รับนามสกุลพระราชทานจากสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ว่า "ศรีธารโต" ทุกคน

1. คำที่พูดโดยปกติจะออกเสียงธรรมชาติมาก เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
กิน	จี เป็นเสียงร้องของนกเล็ก ๆ
แมว	เมี้ยว
หมา	เออ
นก	กาเหว

คำที่ออกเสียงคล้ายธรรมชาติเหล่านี้สันนิษฐานว่าเสียงที่ออกคงเอามาจากเสียงร้องของสัตว์

2. ลักษณะของเสียงที่ปรากฏในภาษาพูดมักจะเป็นเสียงระเบิดออกจากลำคอ เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
ง	อ็ก็อย
ฟ	อู
พอ	เจย
สวย	เบ็คเอต
ไมสวย	บิคลอค

3. คำที่พูดจะมีทั้งคำพยางค์เดียว และคำหลายพยางค์ เช่น

ก. คำพยางค์เดียว เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
มาก	บะ
กลับ	ยิ
ไป	ยะ
หน้าอก	ยก
ทอง	เจิง

ข. คำท่ายพยวงคฺ เชน

คำวา	ออกเสียงในภาษาก็อย
เจ็บ	ปาเยส
หัวเขา	กัลตง
เอว	ปั้ง
เทียว	มาจ
บุหรี	ชือฉือริ
คูรัก	ตะอี่ฉินน
แสงแตก	เมตกือ เตะาะ

4. ลักษณะพิเศษของเสียงท่ายพยวงคฺจะมีเสียง Gn, Nn, y และ H อยู่

ท่ายพยวงคฺ เชน

ก. เสียง Gn ท่ายพยวงคฺ

คำวา	ออกเสียงในภาษาก็อย
บ้าน	ทีกัง
มือ	บาลัง
ทอง	เจ็ง
นอน	แอง
ปีก	คูเง็ง

ข. เสียง Nn ท่ายพยวงคฺ

คำวา	ออกเสียงในภาษาก็อย
หญิงสาว	เตาฉินน
คูรัก	ตะอี่ฉินน
แต่งงาน	ย็อนน

ค. เสียง y ท้ายพยางค์

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
พอ	เจย
หุวาย	หะเวะย
คาง	ไอย
ทลาค	กไอย

ง. เสียง h ท้ายพยางค์

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
เกิน	ญะฮ
คนไม้	เฮฮ
มา	เกอะฮ

จ. เสียง s อยู่ท้ายพยางค์ เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
ชาวสาร	เปอรัส
เล็บมือ	กัลเกอะจัส

เสียง s บางครั้งสามารถแทรกออกกลางพยางค์ได้ เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
เกลียด	เบสเลส,

ฉ. เสียง ch อยู่ท้ายพยางค์ เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
อรอบ	ฮังวิช

5. ลักษณะของคำมีเสียงขึ้น นาสิก เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก็อย
-------	--------------------

สายนุงรอมเอวหญิง ฮอลี

นกขนาดเล็กสีขาวหางยาว ทอเคียล

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก้อย
ชาย	เงล
เรือนี่ทำด้วยไม้ไผ่	นะฮฺวานี่
ไม้เอา	แยะอินน์
คอ	ฮางุก
หูก (การนับ)	นัม
พอ	เจย
มือ	บาลิง

6. ลักษณะคำไม่มีเสียงควบกล้ำ เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก้อย
ผู้หญิง	กอคคา
ทนสะคอ	กอคัน
นกขนาดใหญ่	กาถู
ปลวก	จะเวา
ผีพราย	เซมั้งจัก

7. มีการใช้คำวิเศษณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาษาก้อยมีการเปรียบเทียบชั้นกว่า และชั้นที่สุดกว่า เช่น

คำว่า	ออกเสียงในภาษาก้อย
ใหญ่	ตะเบอะ
ใหญ่กว่า	ตะเบอะบะ
ใหญ่ที่สุด	ตะเบอะฮะล

คำวิเศษณ์ที่นิยมใช้ทั่วไปในสังคมเงาะ เช่น

สวย	ไซ้วา	เบ็คเอ็ค
หล่อ	ไซ้วา	เมอเออลิก
คนอ้วน	ไซ้วา	เบอเจาะ
คนผอม	ไซ้วา	มูจ

4.2 การใช้คำ และสำนวนภาษา

ในพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องเงาะป่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงนำเอาภาษาก่อยเข้ามาปะปนกับภาษาไทยโดยวางสนธิ และทรงนำเข้ามาในจังหวะที่เหมาะสมควย ในขั้นแรกนี้จะกล่าวถึงคำในภาษาก่อยให้เห็นเด่นชัด ทั้งรูปคำและความหมาย

1. การใช้คำในภาษาก่อย <การที่พระองค์ทรงนำภาษาก่อยเข้ามาแทรกไว้ก็เพื่อแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องราวของเงาะ นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นลักษณะเด่นชัดของภาษาก่อยที่แตกต่างจากภาษาไทยทั้งด้านเสียงรูปคำ ทั้งเป็นวรรณคดีที่บันทึกประวัติความเป็นมาของภาษาก่อยเอาไว้

คำและสำนวนภาษาก่อยที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ไว้โดยบรรจุไว้ด้วยความประณีตบรรจงนี้ เป็นที่ยอมรับร่วมกันในสังคมของพวกเราเงาะว่า คำและสำนวนนั้น ๆ หมายถึงอะไร และลึกซึ้งแค่ไหน คงจะแยกกล่าวดังนี้

ก.สำนวน สำนวนของชาวเงาะที่ปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่านั้น ในพระราชนิพนธ์มีสำนวนที่น่าสนใจอยู่สำนวนหนึ่ง คือ "ไปโรมัน" สำหรับสำนวน "ไปโรมัน" นี้ปรากฏในคฤหาสน์ของนักกับนางถึงจุฯ

"นุ้คกันวจะไปพูคปริกษา ที่โรมันกลางป่าพนาสอด้
ครันรุ่งแจ่งแสงสีสุริยน ก็ชวนกันสองคนเดินเข้าไพร"¹

ถ้าอ่านอย่างผิวเผิน ก็อาจตีความไปตามรูปคำเห็นว่า ไปปริกษาเรื่องการทำโรมัน แต่หลังจากได้สอบถามวิทยากรชาวเงาะแล้ว สำนวน "ไปโรมัน" นี้หมายถึงการไปพรอกรัก หรือการเกี่ยวพาราสีฝากรักกัน

¹ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, เรื่องเดิม, หน้า 44.

อีกส่วนหนึ่งที่มีความหมายคล้าย ๆ กับ "ไปโรมัน" แต่ลึกซึ้งกว่าก็คือ "ไปซุกมัน" ซึ่งหมายถึงการร่วมประเวณี จะเห็นได้ว่าทั้งการ "ไปโรมัน" และ "ไปซุกมัน" ในความหมายโดยนัยนี้ชายหญิงจะ ไปกันสองคู่สองเท่านั้น

แต่ถ้า "ไปซุกมัน" ในความหมายโดยพยัญชนะซึ่งหมายถึงไปซุกเนื้ออกซุกมัน เพื่อเป็นอาหารจริง ๆ ตามสังคมธรรมชาติของเขานั้น ผู้ซุกจะเข้าไปเพียงคนเดียว และภาษาที่ใช้ก็จะบรรยายกระจางขึ้นกว่าตอนแรก ดังในพระราชนิพนธ์ว่า

"แถมมาอยู่ทุกหลายวัน	หาได้ซุกเนื้ออกมันมาเติมไม
จวนจะสิ้นเสบียงที่เตรียมไว้	จ่าจะไปเที่ยวหามารุส่ารอง
จึงบอกล่าหับกัลยา	พี่จะไปหามันอย่าหนนหมอง
ไม่ช้าจะมาเพื่อนน้อง	เจ้าจงอยู่ทองไหส่าราชู ¹

ในส่วนวนว่า "ไปโรมัน" และ "ไปซุกมัน" ในความหมายโดยนัยนั้นจะเห็นว่า ความหมายเช่นนี้สังคมชาวเมืองทั่วไปยอมไม่สามารถจะเข้าใจได้ เพราะลักษณะของ ภาษาของแต่ละสังคมย่อมแตกต่างกันออกไป ส่วนที่เกิดขึ้นยอมแตกทางไปตามธรรมชาติแวดล้อม เพราะสถานที่อยู่ของชาวเงาะแวกลอม ไปควยป่าคองพงพีอาศัยเนื้ออกมัน เป็นอาหาร การคุ้นเคยกับเนื้ออกมันนี้เองเวลาจะพูดเป็นส่วนวนเขาก็หยิบเอามาใช้ ควยความคุ้นเคย

ข. รูปคำ รูปคำภาษาที่อยู่ในบทละครจะเห็นว่า พระองค์นำรูปภาษาก้อย มาใช้ในบทละครมาก ส่วนใหญ่เป็นคำ ๆ สอดแทรกให้ได้ความเหมาะสมกลมกลืนกับ ความหมายในภาษาไทย ดังตัวอย่างเช่น ในการแต่งกายของคั้ง

"คิดแล้วเลาะเคี้ยว² ทวัดคาค จับหลอกไม้ผงาคอจหาญ"

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 99.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

คำว่า "เลาะเคี้ยว" นั้น จะให้ความหมายที่ว่าเป็นผ้าของผู้ชายซึ่งเป็นการใช้ที่เหมาะสมกว่าการใช้คำว่า "ผ้าเคี้ยว" นอกนั้นแล้วยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันเป็นตราประจำสังคมที่เคนซัทของเขา หรือ

"วาลางทางแกตอกนุก¹ออก เขากรุบอมัน²นั้นมาตั้ง
เปิดฮอนเล็ก³เห็นบิลาลูกก้าง⁴ แลวก็นั่งชี้แจงให้แจ้งใจ"⁵

จะเห็นได้ว่าการนำเอาคำ "ตอกนุก" "มันนี่" "ฮอนเล็ก" และ "บิลาล" มาใช้ได้พอเหมาะและครอบคลุมเนื้อหาได้ทั้งหมด แต่หากว่าพระองค์ทรงใช้คำภาษาไทยแทนก็จะทำให้ข้อความในบทเขียนเย้อออกไปอีก เพราะเป็นเพียงคำแปลความหมายอันที่จะทำให้ภาษากระชับ เช่นภาษาก้อยเองยอมเป็นไปไม่ได้

และในบางครั้งพระองค์จะนำเอารูปคำภาษาก้อยมาเล่นคำเล่นอักษรกับภาษาไทยได้อย่างมีศิลปะ ซึ่งทำให้ผู้อ่านสามารถทราบความหมายในวรรคใดทันที เช่น

ก. "เลนลิลลอล⁶หากันไปพลา⁷"

ในวรรคนี้คำว่า "ลิลล" จะเล่นอักษรกับคำว่า ลอหา และได้ความหมายในตัวเองทันที

¹ตอกนุก หมายถึง สายแลงลูกคอก

²มันนี่ หมายถึง กระจอกลูกคอก

³ฮอนเล็ก หมายถึง กระจอกบรรจูลูกคอก

⁴บิลาล หมายถึง ลูกคอก

⁵พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, บทละครเรื่องเงาะป่า, หน้า 28.

⁶ลิลล หมายถึง เล่นซอนหา

⁷พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, บทละครเรื่องเงาะป่า, หน้า 42.

ข. อาเหืออาเหือเสื่ออายกะโต
 หุยฮาหุยหุยแยกเขี้ยว
 ฮาหาฮุหาคาดลน
 ฉะฉินาหาคะกาย,
 โฉยโยะโฉยเยแฉฉกค
 เพื่อนเจยเพื่อนมาชวยกู
 รุกักแกงูแรงกุกหนัก
 โหฮิวโหฮิวโหเห

กลิงโกโลเพราะชมพลา
 คีแคเคี้ยวกูดูอายกร่า
 หนาแยกยนนิ่งโยรา
 เล็บมิงุหายคมหรือหว่า
 โจนไม่แฉคเสียงให้จำ
 โหโหครูญแฉลวกลา
 โหกอคารักจนเป็นบ้า
 ให้สมคะเนอายชมพลา¹

การเล่นคำในตอนนี้จะให้อารมณ์สนุกครึกครื้นของคณึง ลักษณะความเจ็บปวด
 รวกราวของเสื่อ ความประณีตของการใช้รูปคำที่ให้ความงามตามสุนทรีย์รส

ค. กูคูความรักนักหนาหนอ
 ถึงสามศัพสยบเรียงเคียงกัน
 แสนสงสารลำทับสาวน้อย
 งามโฉมประโลมโลกเลิศจิวไล

มาลวงลอโลมพาคณาสิญ
 ลวนท่าสรักหึ่งนั้นอนาใจ
 บุญโคที่คอยสงให้
 บุญจิตช่ายไคคังคารี²

บทซึ่งแสดงความเศร้ารันทด ศิลปะในการเล่นคำเล่นอักษรมีส่วนช่วยให้ความ
 ชาบซึ่งในบทมีมากขึ้น

4.3 การใช้ภาษาถิ่น

ภาษาถิ่นที่ประสมปนเปออยู่ในพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะปานี นอกจากภาษากออย
 แล้ว ยังมีภาษาถิ่นภาคใต้สอดแทรกกออยหลายตอนอีกด้วย เช่น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 142.

ก. "จับตะพดมะพร้าววัดแก้ว" ¹

ตะพดเป็นภาษาถิ่นภาคใต้ หมายถึงเปลือกมะพร้าว

ข. "แล้วเป่าซุกซุกคึกคึกตามท่านอง" ²

ซุก เป็นภาษาถิ่นพัทลุง หมายถึงถลุงเป่าไฟ

ค. "จากูวางทองนั้น ไม่ปองผลมะลิ้น" ³

ผลมะลิ้น เป็นภาษาถิ่นภาคใต้ หมายถึงลูกกระบก ⁴

ง. "ถ้อยทางละลวยยาวคนละทาง" ⁵

ทางละลวย เป็นภาษาถิ่นภาคใต้ หมายถึงชนทางไกลที่ผู้ที่ยาวที่สุด

จ. "จนหยุดนิ่งอย่าเพรีกระเลิกระสัง" ⁶

เพรี เป็นภาษาถิ่นภาคใต้ หมายถึงขวัญกระเจิง กระเจิกกระเจิง

ลักษณะภาษาถิ่นที่แทรกอยู่ในวรรคข้างต้นนั้น จะเห็นว่าแทรกอย่างใดความหมาย และเหมาะสมกับเนื้อหา ถึงแม้ว่าจะเป็นรูปคำที่ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจแจ่มแจ้งในตอนแรก แต่ด้วยความประณีตของการใช้คำจึงทำให้รสแห่งความไพเราะยังคงอยู่อย่างเต็มเปี่ยม และถึงคู่ใจให้ผู้อ่านติดตามเรื่องอย่างไถ่ภาพพจน์ทั้งงดงามถูกต้อง สัมกับเจตนารมณ์ของพระองค์ผู้ทรงพระราชนิพนธ์ที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้คงไว้ซึ่งรูปภาษาถิ่นและรูปภาษากออย

จบ.

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 42.

⁴ กระบก (Irvingia Malayana) - เป็นต้นไม้ป่าขนาดใหญ่ใบรูปไข่ เถาผลมะกอกหรือมะปรางขนาดเขื่อง เมล็ดในมีรสมันรับประทานได้หรือทำน้ำมันประกอบอาหารได้

⁵ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, เรื่องเดิม, หน้า 69.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

4.4 การใช้คำสรรพนาม

ลักษณะเด่นที่เห็นชัดจากพระราชนิพนธ์ก็คือ การใช้คำหยาบหรือนัยหนึ่งที่เราเรียกว่าเป็นภาษาพูดของชาวบ้านนั้น ไกล่สอคนุทรอยู่ในบทละครอย่างประณีต ทำให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์เห็นลักษณะเฉพาะของเงาะที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ท่ามกลางธรรมชาติ เช่น บทเจรจากระหวางไม้ไผ่ ค้างกับชมพลา จะเป็นไปอย่างซื่อ ๆ การใช้ภูมิ้งในที่นี้มีประโยชน์อย่างถูกถูกแกล่นหรือแสดงควมโมโห แต่แสดงออกซึ่งความสนิทสนมรักใคร่และเป็นสุขใจ ตัวอย่างเช่น

บทกวีค่านึงของคางกับไม้ไผ่ เมื่อตอนเที่ยวป่าและโต้ปลิง

.....

โผล่แมลลอบแอบไมลม

หัวขันยั้งพันขาว

...

อยากนกหรืออยากมัน

เลียบเลียงเมียงมาไกล

.....

กลัวกูจับหรืออายกรา

ซุกฉาวเจียวอายกรา

...

กินควยกันหวาอายกรา

เอากูให้มึงอายกรา¹

หรือ ตอนคางและไม้ไผ่พุกกับชมพลา

.....

แล้วจักคนกปลามาเผา

เจมมึงกินเลนก็เป็นไร

คัวกูทั้งสองเกษมศานต์

จะขอลองเรียนวิชาให้กลาคี

.....

สุกแล้วก็เอาส่งให้

พวกกูหาไคไวกูมามี

ซึ่งมึงมาพบพูนกูที่นี่

เหมือนมึงเขนนึ่งเมตคา²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

หรือ ตอนขับพลาสอนกั้กับไม้ไผ่

"อันนกีใหญ่ใช้กินไม้อยुकอก กูจะบอกวิธีให้มึงเหวย"¹

การใช้ภาษาพูด มึง กู ในมุขของการโต้ตอบ เป็นภาษาที่เงาะใช้อยู่เป็นปกติวิสัย ไม่วาจะพูดกับเด็กหรือผู้ใหญ่ ซึ่งตามสภาพความเป็นอยู่จริง ๆ แล้ว ในสังคมของเงาะมักจะใช้คำว่า "กู" "มึง" เสมอ และมีลักษณะค่อนข้างไปทางบริสุทธิตี้ออกมากกว่าจะเป็นนักเลง จากการโต้พูดและสัมภาษณ์ชาวเงาะหลาย ๆ คนทำให้เกิดความเข้าใจถึงจุดประสงค์ในการทรงพระราชนิพนธ์เงาะป่าของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกข้อหนึ่งว่า "พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า" ของการคั่งรูปภาษาเงาะและถกนิสัยของเงาะออกมาให้ครบทุกอิริยาบถ เหมือนกับเป็นการบงบอกว่าสังคมของเงาะมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของไทยในสมัยก่อนมาก

4.5 เนื้อหาและรูปแบบ

พระราชนิพนธ์บทละคร เรื่องเงาะป่า นับได้ว่าเป็นวรรณคดีเรื่องหนึ่งที่มีความเหมาะสมทั้งคาน เนื้อหาและรูปแบบ และควยพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในทางอักษรศาสตร์ จึงทำให้พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องเงาะป่ามีเนื้อหาที่ลึกซึ้งคมคาย มีคุณค่าประทับใจผู้อ่าน เหตุที่กล่าวเช่นนี้เพราะเนื้อหาเป็น เรื่องของชาวป่ากั้จริง แททว่สอดแทรกความจริงทางคาน สังคมและวัฒนธรรมของชนชาติหนึ่งซึ่งมีชีวิตมีเลือดเนื้อและกำลังจะสูญพันธุ์ไป ชีวิตที่นาสงสารของเขาได้รับการปรับปรุงแคงควยรูปแบบของบทละครที่เรงเร่าใจให้ผู้อ่านชวนคึกคากตามชีวิตของเงาะป่าในรูปบทละคร เสมือนประทับควยสีสนอันงคังงามที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรจนาคควยความประณีตบรรจง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

เนื้อหาของบทละครซึ่งเป็นเรื่องของชาวป่า ถูกแม่วาจะ เป็นชีวิตและเรื่องราวของชนกลุ่มเล็ก ๆ ที่ห่างไกลจากอารยธรรมก็ตาม แต่ภาพสะท้อนด้านสังคมประเพณีที่เขายึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมานั้น เป็นเครื่องบ่งบอกอย่างชัดเจนว่า เเงาะ เป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมด้านจิตใจสูง จากเนื้อหาในบทละครที่ได้ศึกษาจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเน้นถึงคุณธรรมและจิตใจที่ดียิ่งงามของเเงาะ ทั้งแต่กัณฑ์พลา ลำหับ ฮเนา ท้ายสุดความคิดที่โอบกัณฑ์ของเพื่อนบ้านซึ่งยอมให้อภัยแก่ชุมชนพลาที่พาลำหับนี้ด้วยความรัก เพราะเขาเข้าใจถึงแรงปรารถนาของความรักที่ไม่มีสิ่งนอกเหนือธรรมชาติใด ๆ ห้ามเขาไว้ได้

วัฒนธรรมทางด้านจิตใจอันสูงส่งของเเงาะที่ปรากฏในเรื่องเเงาะป่านั้น มิใช่ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรุงแต่งขึ้นโดยตลอด แต่ความจริงโดยธรรมชาติแล้ว เเงาะมีวัฒนธรรมทางจิตใจสูงจริง ๆ จากการที่ได้สัมภาษณ์ชาวเเงาะด้วยกันเอง ทำให้ผู้วิจัยเกิดความประทับใจในด้านการให้อภัย การไม่ทะเลาะเบาะแว้งของเขา ซึ่งคิดว่าความซื่อความบริสุทธิ์ใจของชาวเเงาะนี้เอง เป็นแรงหนึ่งที่ช่วยบันดาลใจให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์บทละคร เรื่องเเงาะป่าขึ้น เพื่อเป็นการแนะนำชักชวนในสังคมเมืองทราบว่า สังคมชาวป่านั้นยอมมีชีวิต ความนึกคิดของการอาหารเพื่อความอยู่รอดเช่นเดียวกับคนในสังคมเมือง ฉะนั้นจึงสมควรที่จะเข้าใจและยกย่องในวัฒนธรรมของเขา

การที่จะเขียนเรื่องชีวิตของเเงาะเป็นความเรียงธรรมดา ผู้อ่านย่อมไม่เกิดความประทับใจ ค่ายเหตุนี้เองพระองค์จึงทรงถ่ายทอดความจริงและความประทับใจที่พระองค์ได้ทรงพบเห็นในรูปแบบบทละคร เพื่อให้ลีลาของเรื่องเป็นที่น่าสนใจอันทั้งทำให้ผู้อ่านเกิดความนึกคิดและเกิดอารมณ์หลาย ๆ อย่างในขณะเดียวกัน

เนื้อหาของบทละครแยกกล่าวออกเป็นตอน ๆ ตามรูปแบบในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ ตอนทีกล่าวถึงความรัก รูปแบบในบทละครจะใส่น่าของจังหวัดหนองบัวลำภู ลีลาอ่อนหวานหลายท่านอง เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศให้น่าอ่านยิ่งขึ้น เช่น

ท่านองพัคชา :

ดวงเนตร
จะเสาะโคมผู้เจ้าค่าเกาพวงา
จะครวญอยู่แต่ดวงปะยงทิพย์
เคราะห์ของพีคิกระไรจึงไคเซย

ท่านองลีลากระทุม :

ดวงสว่าง
อาจเฝื่อนจิตชายชาตรี
แนมมาทรพุดาคมือไม่เหมือนหมาย
นี่แลนำจิตที่นิยม

ทิวเวียงวันเวศหวงภูผา
ไบหิงหาเห็นลีกอยานีกเลย
อันลอยลิบนวลละของแลนงเอย
แสนเสวยทุกเวลานาที่เอย¹

งามศิริวิลาสเนลิศรี
ให้ลิ้นรักชีวีเพราะหวังชุม
ควรจะวางวายก็กวายยุคลาคสุสม
เกลี้ยวกลมกอบประทับหลับไปเอย²

ในบทหม่า เนื้อหาตอนนี้ต้องการความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินใจ ตัวละครของแสดงออกถึงความร่าเริง สุขใจ รูปแบบที่พระองค์ทรงใช้ก็เปลี่ยนให้สนุกสนานตามไปด้วย ซึ่งเห็นได้จากตอนที่คั้งกับไม้ไผ่ออกเที่ยวป่า รูปแบบตอนนี้จะใช้บทประพันธ์ตอนนี้คือ เล่นคำว่า "กรร" (ลิง)

"กูมันวิ่งตามกิ่งไทร
มูมันกำผดไม้
วิ่งข้างหน้าวิ่งข้างหลัง
เซเรยาคนโนน
คนเงาะเปลือกแกงแจ
กอไผ่ใบช่อม

ไซอะไรคือกรร,
เห็นหรือ ไม่นั้นแกกรร
ไมหุคยังเลยหนากรร
ลิงทโมนหรือออกกรร
แม่มมูชิกรร
เกาะเป็นกลุ่มลวนแตกกรร³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

ท่านองไอค

"เมื่อนั้น
จึงตกลงแจจจริงทุกสิ่งมา

ท่านองเขมร เป้าโบไม

"หุดกั่วลงกลางคินคอน
แล้วรื้อครวญครวว่าไศกี
สลับเสียงนกสาลิกากอง
ถูกขึ้นผล็ลลามตามไป
แล้วพุดลอบโยนโอนออน
สิ้นแรงลมรยระทวยหับ

ฮเนาเซราสรอย เป็นนักรหนา
แล้วว่าไศกาอาลัย"¹

แนนอนเหมือนจะม้วย เป็นผี
มือที่อกชำระกะใจ
วาเสียงนงรองหาหนไท
ปะคนไมยีนกอดสอดคุประทุบ
สู่สยงสะท้อนกระเสาไมเข้าศัพท์
พอแมเคียงรับประคับประคอง"²

ลักษณะอาการที่ฮเนาเซราไศกานั้น ไมว่าจะเป็นลักษณะร้องไห้ คือกชุกหัว
ละเมอเพ้อคลั่ง จนกระทั่งหมดเรี่ยวแรงเป็นลมนั้น ทำให้มองเห็นสภาพของคนที่กำลัง
เสียใจอย่างหนัก

เนื้อหาที่กล่าวถึงความเชื่อ ความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พวกเขาจะนับถืออยู่
มักจะมีภาพยัมบัง 16 ซึ่งเป็นนิยามของภูวี่ที่เชื่อถือปฏิบัติกันมาว่า คำประพันธ์ประเภท
ภาพยัมช่วยทำให้เนื้อหาศักดิ์สิทธิ์นั้นาเกรงขามยิ่งขึ้น เช่น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 99.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.

"โอมพระพนัสบดี	เจ้าปาพนาลี
อันมีตะบะเกรียงไกร	
สังขมาชัยมิ่งไศล	ปีศาจหมู่โค
กัจจุกร่ำพรรณนา	
.....
.....	
กูชัยมิ่งเรงออกไป	ขึ้นอยู่จะประลัย
ควยอุทธีแห่งทาวเทวา" ¹	

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เนื้อหาที่กล่าวถึงในแต่ละตอนจะมีความสัมพันธ์กับรูปแบบ
ในตอนที่ ๆ ควย จึงนับได้ว่าการใช้รูปแบบและเนื้อหาเหมาะสมกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104-105.

ลักษณะของภาษาก่อยนี้มีต้นตระกูลมาจากมอญ-เขมร ในสาขาปะหลอง-ละว้า
 คือมีลักษณะภาษาเป็นชนิดคำโดด บางคำก็อาจจะเป็นคำติดต่อบางแต่มีจำนวนน้อย
 ภาษาก่อยที่แทรกอยู่ในบทธะครนั้น บางคำก็เป็นภาษาก่อยแท้ บางคำก็ยืมไปจาก
 ภาษามลายู

คำภาษาก่อยโดยทั่ว ๆ ไปมีลักษณะดังนี้

1. คำที่พูดโดยปกติจะออกเสียงตามธรรมชาติ
2. เสียงที่ปรากฏในภาษาพูดจะเป็นเสียงระเบิดจากลำคอ
3. คำที่ใหม่มีทั้งคำพยางค์เดียว และคำหลายพยางค์
4. ลักษณะพิเศษของเสียงท้ายพยางค์จะมีเสียง Gn, Nn, Y, H
 และ ร.
5. เสียงที่เปล่งออกมาส่วนมากมีเสียงขึ้นนาสิก
6. ไม่มีเสียงควบกล้ำ
7. มีการใช้คำวิเศษณ์อยู่บ้าง

สำนวน สำนวนภาษาก่อย มีอยู่ 2 สำนวน คือ

"ไปโรมัน" หมายถึงไปपुरอรัก หรือการเกี่ยวพาราสิกัน

"ไปซุกมัน" หมายถึงไปรวมประเวณีกัน

เนื้อหาและรูปแบบ เนื้อ เป็นเรื่องของชาวป่า ส่วนรูปแบบเป็นบทละคร.

